

DERKOVITS GYULÁNÉ KÉT LEVELE SZABÓ JÚLIA MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSNEK¹

Magyar Nemzeti Galéria. Budapest V. Kossuth L. tér 12.

Rcsaba Szabó Júlia műtörténésznek.

Kedves Júlia,

Köszönöm szíves érdeklődését, és jókívánságait, hasonlóképpen én is viszonzom Ön felé, de a látogatásáról előre kérem értesítsen, nehogy hiába fáradjon ki Rcsabára.

Dr. Lukács Hugóné Bernáth Ilmát² még 1918 tavaszán ismertem meg a Képzőművészeti Szabad iskolában. Ő is, mint Derkovits Gyula, Kernstok Károly tanítványa volt, s 1919 tavaszán Bernáth Ilma velünk tartott a Nyergesújfalusi kolóniába Pál nevű, akkor kb. 3–4 éves fiúcskájával. Azóta Lukács Pál³ azt hallottam hegedűs, jól lehet hegedűművész, mert hasonló nevről olvastam. Ajánlom keresse meg Novotny Emil Róbertet⁴ a festőt, telefonkönyvben megtalálhatja számát, Novotny nagyon értékes adatokat adhat B Ilmáról, mert nagyon jól ismerték egymást. Novotny fia szintén muzikus, azt hiszem az Operaház zenekarában működik, és mint ilyen biztos ismeri, ha Pesten tartózkodik L Ilma fiát L Pált.

De tudtommal Bernáth Aurél, közeli rokona Ilmának, azonkívül Bernáth Ilmát jól ismeri Ferenczy Béni szobrászművész, aki Vieni tartózkodásunk idején gyakori látogatója volt a Lukácsné Bernáth Ilma otthonának.

Politikai vonalon igen gyakori vendége volt Jász Dezső⁵ elvtárs, aki tudtommal

---

¹ A kéziratos levelek lelőhelye: MTA BTK Művészettörténeti Intézet Adattára, Szabó Júlia hagyatéka. Közreadja Bardoly István, Markója Csilla.

² Lukácsné Bernáth Ilma (1891–1960), festő, grafikus. Münchenben Hollósy Simonnál, Nagybányán, majd Budapesten Kernstok Károlynál tanult. A Tanácsköztársaság idején a Művészeti Tanácsban dolgozott, majd Bécsben és Berlinben élt. 1933-ban Párizsba költözött, onnan a Szovjetunióba. 1946-ban hazatért Magyarországra. Férje Lukács Hugó (1873–1939), ideg- és elmeorvos, a Lechner-klinika tanársegédje, Ady Endre orvosa és barátja. Felesége Szovjetunióba költözése után Párizsban maradt, s utóbb önkézevel vetett véget életének.

³ Lukács Pál (1919–1981), brácsaművész.

⁴ Novotny Emil Róbert (1898–1975), festő. A Képzőművészeti Főiskolán és Kernstok Károly szabadiskolájában tanult. A KUT csoport tagja volt.

⁵ Jász Dezső (1897–1981), szerkesztő, író, hadtörténész. Csáth (Brenner) Géza bátyja. A Tanácsköztár-

a Vieni Szovjet követségen dolgozott, gondolom Ő is sokat, többet mint én, tudhat Önnek mondani.

Ezenkívül Szilágyi Joli⁶ grafikus és annak húga Ira, ezeket az embereket keresse fel. Barta Lajos⁷ író és felesége Szucsich Mária⁸ írónő, nagyon-nagyon belső barátai voltak Bernáth Ilmának. Őket keresse meg okvetlen, ebbe nagy segítséget nyújthat a Telefonkönyv!

Gondolom eleget tettem kérésének van mivel elindulni a kutatómunkája területén.

Szívesen üdvözlí

Budapest, 1962. augusztus 13. Derkovitsné, Viki néni

Borítékon: Derkovits Viktória
Budapest. XVII. /Rcs/
Óvónő u 12.
Bélyegzőn: 1962. VII. 1?

Magyar Nemzeti Galéria. Budapest,
Szabó Júlia művészettörténész részére.

Kedves Júlia,

betegkedésem okozója a késedelmes válasznak. Elnézést kérek.
Derkovits Gyula alább felsorolt műveinek helyálló adatai:

1. „Kintornások” c olajkép kettőn[k]ről készült 1925 nyárutóján kb. szeptember végén - a Bécsi Feldkellergasse 7 c lakásunk előtti részen az udvaron. Ez a kép szerepel a Bécsi Weihburg Galériébe rendezett kollektív kiállításon, 1925 Novemberében. A Bécsi Vörös Újság Révai József elvtárs tollából elismerő méltatást írt a kiállításról. Kiállításnak anyagi sikere nem volt és minden létalap nélkül maradtunk. 1926 Jun elején visszajöttünk Budapestre.

2. „Sírató asszonyok” c olaj kép is Bécsbe 1925-ben Július v Augusztusban készült. Ez a kép úgy is szerepelt „Bányász halála”. Ezt Gloggnitz-i bánya vidékén scic-

---

saság leverése után emigrációba kényszerült; a spanyol köztársasági hadsereg dandárparancsnoka, majd hadműveleti főnöke, a francia ellenállási mozgalom egységparancsnoka. A háború után Kelet-Berlinben élt.

⁶ Szilágyi Jolán (1895-1971) grafikus. Kernstok és Rippl-Rónai József szabadiskolájában tanult. Szamuely Tibor felesége. 1919-ben a Közoktatásügyi Népbiztosság titkára. 1919-1948 között Bécsben, Berlinben, majd Moszkvában élt. 1955-ig az *Új Világ* c. lap munkatársa volt.

⁷ Barta Lajos (1878-1964), író, újságíró. 1919-ben az Írói Direktórium titkára. 1919 után Bécsben, Berlinben, Párizsban és Londonban élt. 1946-ban hazatért.

⁸ Szucsich Mária (1886-1965), író.

celte és később festette meg. Ez a kép is szerepelt a Weihburg Galerie Bécsi kiállításon.

3. „Halottsirató” Bécsben készült 1923 Nyarán, Weni lakásunk udvarán festette. Inspirálta a Magyar Tanácsköztársaság tragikus bukása és a Prónay-Ostenburg ellenforradalmi terrorista alakulatok bestiális gyilkolásai, így Somogyi-Bacsó, de a mű lényegében a Magyar Munkásosztály hatalmának kegyetlen letörése, kivégzése.

4. „Utolsó vacsora” c olajképe Budapesti 1919-es Tanácsköztársaság bukásának tragikus vége és úgy a saját mint ~~családjának~~ az az testvéreinek nehéz helyzete inspirálta a mű megfestését. Ez csak 1922 kora tavaszán érlelődött képpé, és 1922 Novemberében a Bpesti Váci utcai Belvederében rendezett első kollektív kiállításon szerepelt.

5. „Én és a feleségem” c olaj kép 1927-ben Újpesti lakásában készült, a szekrény tetején a gyaluval.

Ezen általam írt adatok megfelelnek a valóságnak.

De sajnos vannak még olyan szerzeményei a Magy Nemz[eti] Galériának, amelyek nem Derkovits Gyula alkotásai, így az „öregasszony arcképe”, ami Reiter Lászlóé, és a „Püspök süveges” olaj önarckép is otromba hamisítvány.⁹

De bekerült még 8 db akvarell, melyre Novotny Emil Róbert írta rá a hátlapjaikra, hogy Derkovits Gyula ajándékként kapta azt Gyulától. Derkovits Gyulától nem kaphatta, én tudnék róla ha így lett volna. Persze össze kellene hasonlítani, valakiével pl. Novotnyéval, és Derkovitséval, hogy tulajdonképpen ki is festette?... Bizony jó lenne utána nézni, mit is őriz a képtárunk mint Derkovits Gyula művét.

Írjon majd vagy látogasson meg. Szívből üdvözlő

Derkovitsné - Viki néni

Bpest. 1964. Szeptember 21.

---

⁹ A kép hitelességét - annak ellenére, hogy azt Derkovits Gyuláné két, sajtóban megjelent írásában is kétségbe vonta - a Derkovits-kutatás lényegében nem kérdőjelezte meg. Irodalom ld. Körner Éva: *Derkovits Gyula*. Budapest, 1968. 328.: No 291.